

Danmarks Stednavne 100 år

Jubilæumsskrift i anledning af hundredåret
for udgivelsen af bind 1: Samsøs Stednavne

Redigeret af Johnny Grandjean Gøgsig Jakobsen
under medvirken af Birgit Eggert

Museum Tusculanums Forlag
København 2022

Danmarks Stednavne 100 år

Navnestudier
udgivet af Arkiv for Navneforskning
Nr. 46

Danmarks Stednavne 100 år

Jubilæumsskrift i anledning af hundredåret
for udgivelsen af bind 1: Samsøs Stednavne

Navnestudier nr. 46

Udgivet af Arkiv for Navneforskning
Københavns Universitet

Redigeret af Johnny Grandjean Gøgsig Jakobsen
under medvirken af Birgit Eggert

Museum Tusculanums Forlag
København 2022

© 2022 Forfatterne og Arkiv for Navneforskning, Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet.

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner og virksomheder, der har indgået aftale med Copydan, og kun inden for de i aftalen nævnte rammer.

Grafisk tilrettelæggelse: Johnny Grandjean Gøgsig Jakobsen.

Alle artikler i bogen er fagfællebedømt.

Bogen er udgivet elektronisk hos Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab samt hos Museum Tusculanums Forlag.

ISBN: 978-87-635-4707-9

ISSN: 0470-5165

I kommission hos
Museum Tusculanums Forlag
Rådhusvej 19
2920 Charlottenlund
www.mtp.dk

Forsideillustration:

Udsnit af kort over Samsø (*Samos Baltica vulgo Samsöe*) tegnet af Diderich Christian Fester i 1763 og udgivet i Erich Pontoppidans *Den Danske Atlas* bind II fra 1764. Mens stednavne i selve tekstafsnittene af atlasset er excerperet og gengivet i *Danmarks Stednavne 1: Samsøs Stednavne*, så er navneformerne på atlassets tilknyttede Samsø-kort ikke medtaget i bindet. © Det Kgl. Bibliotek.

Indholdsfortegnelse

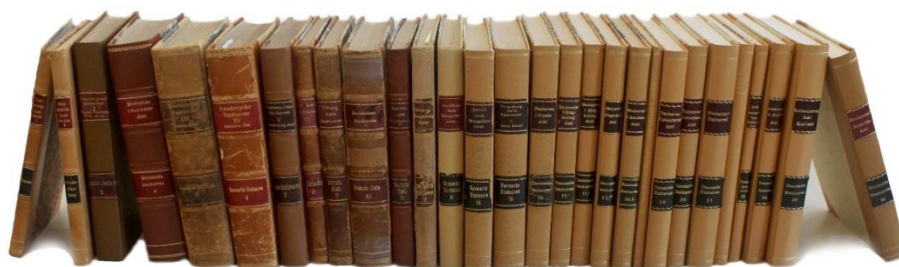
Forord	7
RIKKE STEENHOLT OLESEN	
Individ og kollektiv – At løfte <i>Danmarks Stednavne</i>	9
JOHNNY GRANDJEAN GØGSIG JAKOBSEN	
DS 1: <i>Samsøs Stednavne</i> – 100 år efter	31
BENT JØRGENSEN	
Huller i osten. Om mangler i <i>Samsøs Stednavne</i>	51
GILLIAN FELLOWS-JENSEN	
Onsbjerg on Samsø and Roseberry Topping in Yorkshire	59
BIRGIT EGGERT	
<i>Samsø</i> og andre navne på store jyske øer	69
LARS-JAKOB HARDING KÆLLERØD	
<i>Bødker, Klejs og Pedersen</i> . Om brugen af mellemnavne på Samsø i det 18. og 19. århundrede	79
MARTIN SEJER DANIELSEN	
Stedse og i over 20 år kendt under tilnavnet <i>Fabricius</i>	113
MICHAEL LERCHE NIELSEN	
<i>Kornmaaler</i> og andre samsiske efternavne	139
SUSANNE VOGT	
Iver Ellung (1757–1820) – geografisk-økonomisk landinspektør og antikvar. Mere end bare stednavne	153
BENTE HOLMBERG	
<i>Snekke</i> -navne nok engang	179
SOFIE LAURINE ALBRIS & ANDERS PIHL	
Bornholms førkristne landskab og bebyggelse. Nogle ekstralingvistiske perspektiver på <i>Danmarks Stednavne 10</i>	199
PEDER GAMMELTOFT	
Viden og vanvid – om stednavneværker i digital form	249
BIRGIT EGGERT	
<i>Danmarks Stednavne</i> – en bibliografi	261

Danmarks Stednavne

En bibliografi

BIRGIT EGGERT

Et traditionelt festskrift ville ofte slutte af med en bibliografi over den fejrede forskers udgivelser. Da det her er et 100-årigt udgivelsesværk vi fejrer, er situationen i sagens natur lidt anderledes, men ikke desto mindre har vi i redaktionen valgt at fejre fødselaren med en bibliografisk oversigt, der dels omfatter udgivelsesserien selv, med nærmere oplysninger om redaktionernes individuelle sammensætning og værkets stednavnemæssige indhold, dels oplister anmeldelser af enkeltbind og andre oversigtsartikler vedrørende *Danmarks Stednavne*.

Oversigt over *Danmarks Stednavne* bind 1–27

Danmarks Stednavne 1. Samsøs Stednavne. 1922.

- Redaktion: Svend Aakjær, Viggo Brøndal og Gunnar Knudsen*
- Tilsynsførende: Marius Kristensen og Henrik Ussing
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og naturnavne

Danmarks Stednavne 2. Frederiksborg Amts Stednavne. 1929.

- Redaktion: Gunnar Knudsen, Kristian Hald og Knud B. Jensen*
- Tilsynsførende: Johs. Brøndum-Nielsen, Marius Kristensen og Henrik Ussing
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og udvalgte naturnavne

Danmarks Stednavne 3. Sønderjyske Stednavne I. Indledning, Nørre-Tyrstrup Hrd. m.m., Tillæg, Registre. 1944.

- Redaktion: Kristian Hald, Gunnar Knudsen, Anders Bjerrum og Knud B. Jensen*
- Tilsynsførende: Johs. Brøndum-Nielsen (afløst af Svend Aakjær 1. juni 1943), Knud Fabricius (afløst af Axel Lindvad 1. juni 1943), Peter Skautrup og Henrik Ussing
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og naturnavne

Danmarks Stednavne 4. Sønderjyske Stednavne II. Haderslev Amt. 1942.

- Redaktion: Anders Bjerrum, Knud B. Jensen, Kristian Hald og Gunnar Knudsen*
- Tilsynsførende: Johs. Brøndum-Nielsen, Peter Skautrup, Henrik Ussing, Knud Fabricius samt Marius Kristensen (†2. nov. 1941)
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og naturnavne

Danmarks Stednavne 5. Sønderjyske Stednavne III. Tønder Amt, med Dele af Ribe Amt. 1933.

- Redaktion: Anders Bjerrum, Kristian Hald, Knud B. Jensen og Gunnar Knudsen*
- Tilsynsførende: Johs. Brøndum-Nielsen, H. V. Clausen, Marius Kristensen og Henrik Ussing
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og naturnavne

Danmarks Stednavne 6. Sønderjyske Stednavne IV. Aabenraa Amtsrådsreds. 1936.

- Redaktion: Anders Bjerrum, Knud B. Jensen, Kristian Hald og Gunnar Knudsen*
- Tilsynsførende: Johs. Brøndum-Nielsen, H. V. Clausen, Marius Kristensen og Henrik Ussing
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og naturnavne

Danmarks Stednavne 7. Sønderjyske Stednavne V. Sønderborg Amtsrådsreds. 1939.

- Redaktion: Anders Bjerrum, Knud B. Jensen, Kristian Hald og Gunnar Knudsen*
- Tilsynsførende: John. Brøndum-Nielsen, Marius Kristensen, Henrik Ussing og Peter Skautrup
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og naturnavne

Danmarks Stednavne 8. Vejle Amts Stednavne. 1944.

- Redaktion: Anders Bjerrum, Kristian Hald, Knud B. Jensen og Gunnar Knudsen*
- Tilsynsførende: Svend Aakjær, Axel Linvald, Peter Skautrup og Henrik Ussing
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og udvalgte naturnavne

Danmarks Stednavne 9. Viborg Amts Stednavne. 1948.

- Redaktion: Anders Bjerrum, Kristian Hald, Knud B. Jensen og Gunnar Knudsen, med bistand af S. K. Amtoft og Inge Wohlert*
- Tilsynsførende: Svend Aakjær, Axel Linvald, Peter Skautrup og Henrik Ussing
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og udvalgte naturnavne

Danmarks Stednavne 10. Bornholms Stednavne. 1951.

- Redaktion: Ander Bjerrum, Kristian Hald, Knud B. Jensen, Christian Lisse, Aage Rohmann og Gunnar Knudsen, med bistand af Inge Wohlert og John Kousgård Sørensen*
- Tilsynsførende: Svend Aakjær og Axel Linvald
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og naturnavne

Danmarks Stednavne 11. Maribo Amts Stednavne. 1954.

- Redaktion: Anders Bjerrum og Christian Lisse
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og udvalgte naturnavne

Danmarks Stednavne 12. Stednavne i Århus og Skanderborg Amter. 1964.

- Redaktion: Anders Bjerrum og Christian Lisse
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og udvalgte naturnavne

Danmarks Stednavne 13. Svendborg Amts Bebyggelsesnavne. 1958.

- Redaktion: John Kousgård Sørensen
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og gadenavne

Danmarks Stednavne 14. Odense Amts Bebyggelsesnavne. 1969.

- Redaktion: John Kousgård Sørensen
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og gadenavne

BIRGIT EGGERT

Danmarks Stednavne 15. Svendborg Amts Naturnavne. Sunds Herred. 1970.

- Redaktion: Birte Hjorth Pedersen og Inge Wohler
- Indeholder: Naturnavne

Danmarks Stednavne 16. Stednavne i Præstø Amt. 1975.

- Redaktion: Lis Weise
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og udvalgte naturnavne

Danmarks Stednavne 17,1. Stednavne i Ringkøbing Amt (1). 1976.

- Redaktion: Gordon Albøge
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og udvalgte naturnavne

Danmarks Stednavne 17,2:1. Stednavne i Ringkøbing Amt (2:1). 1981.

- Redaktion: Gordon Albøge
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og udvalgte naturnavne

Danmarks Stednavne 17,2:2. Stednavne i Ringkøbing Amt (2:2). 1984.

- Redaktion: Gordon Albøge
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og udvalgte naturnavne

Danmarks Stednavne 18,1. Randers Amts Stednavne. Galten Herred. 1976.

- Redaktion: Kristian Hald
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og naturnavne

Danmarks Stednavne 18,2. Randers Amts Stednavne. Rougsø Herred. 1980.

- Redaktion: Kristian Hald
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og naturnavne

Danmarks Stednavne 19. Stednavne i Københavns Amt. Smørum Herred. Sydlige del. 1988.

- Redaktion: Bent Jørgensen
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og naturnavne

Danmarks Stednavne 20. Stednavne i Københavns Amt. Smørum Herred. Nordlige del. 1990.

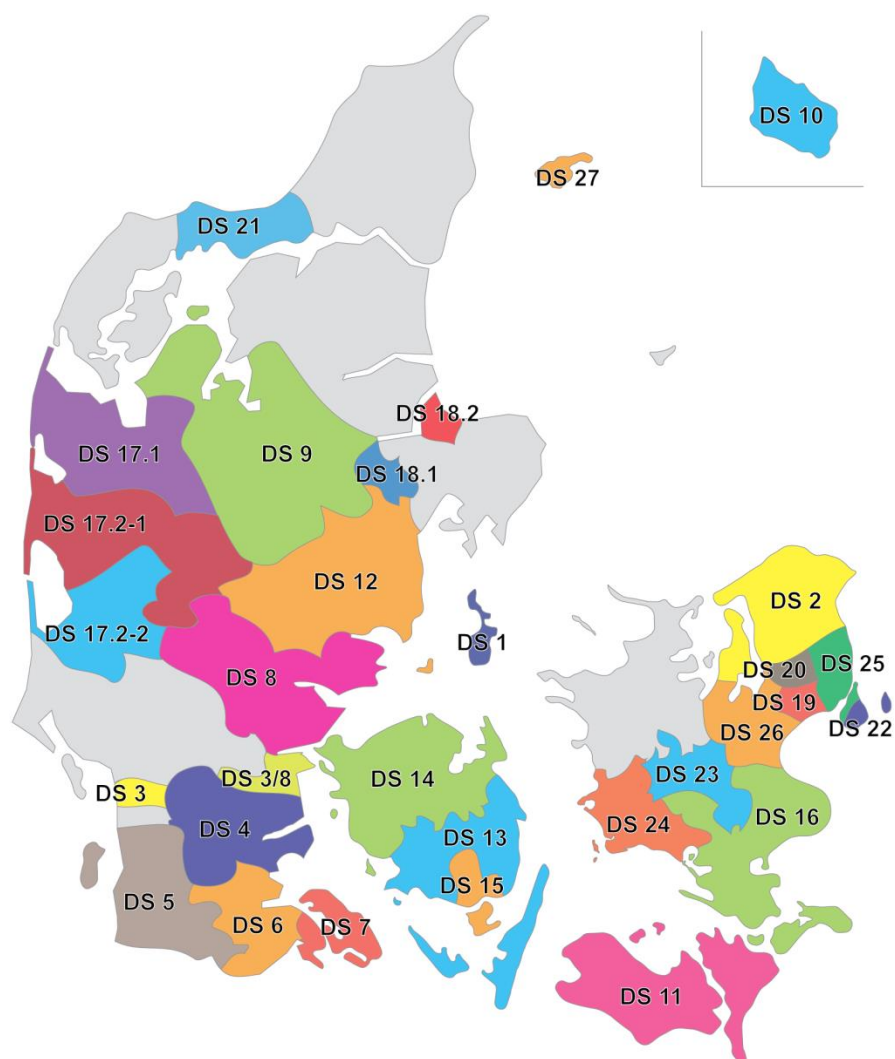
- Redaktion: Bent Jørgensen
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og naturnavne

Danmarks Stednavne 21. Stednavne i Hanherred. 1991.

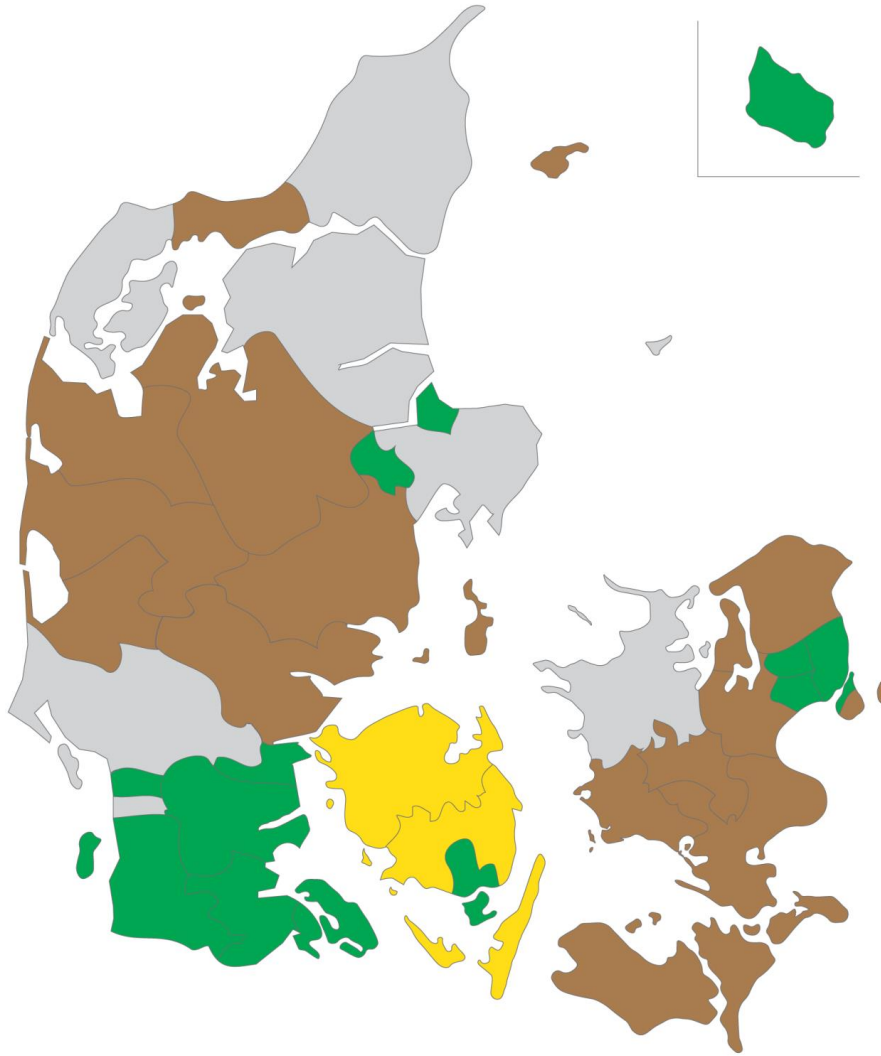
- Redaktion: Gordon Albøge
- Indeholder: Bebyggelsesnavne og udvalgte naturnavne

- Danmarks Stednavne* 22. Stednavne i København og Københavns Amt. Sokkelund Herred. Amager og Saltholm. 1995.
- Redaktion: Bent Jørgensen
 - Indeholder: By-, bydels- og ejerlavsnavne samt naturnavne
- Danmarks Stednavne* 23. Stednavne i Vestsjællands Amt. Sorø, Ringsted, Alsted Herred, Ringsted Herred. 1997.
- Redaktion: Bent Jørgensen
 - Indeholder: Bebyggelsesnavne, udvalgte naturnavne og gadenavne
- Danmarks Stednavne* 24. Stednavne i Vestsjællands Amt. Slagelse, Korsør, Skælskør, Slagelse Herred, Vester Flakkebjerg Herred, Øster Flakkebjerg Herred (med dele i Storstrøms Amt). 2001.
- Redaktion: Bent Jørgensen
 - Indeholder: Bebyggelsesnavne, udvalgte naturnavne og gadenavne
- Danmarks Stednavne* 25. Stednavne i København og Københavns Amt. Sokkelund Herred. Sjællandsdelen. 2006.
- Redaktion: Bent Jørgensen
 - Indeholder: By-, bydels- og ejerlavsnavne samt naturnavne
- Danmarks Stednavne* 26. Stednavne i Roskilde Amt. Roskilde, Køge, Sømme Herred, Volborg Herred, Tune Herred, Ramsø Herred. 2013.
- Redaktion: Bent Jørgensen
 - Indeholder: Bebyggelsesnavne, udvalgte naturnavne og gadenavne
- Danmarks Stednavne* 27. Læsøs Stednavne. 2022.
- Redaktion: Birgit Eggert
 - Indeholder: Bebyggelsesnavne og udvalgte naturnavne

* Bind 1–10 blev udgivet af Stednavneudvalget uden anførsel af redaktørerne, mens alle efterfølgende bind er udgivet af Stednavneudvalget og Institut/Afdeling/Arkiv for Navneforskning ved en eller to navngivne redaktører.

Figur 1: Kort over DS-seriens udgivelsesmæssige dækningsområde pr. 2022. Kortet viser hvilke geografiske områder de enkelte bind dækker over. Kort af Bo Nissen Knudsen.

Figur 2: Kort over DS-seriens udgivelsesmæssige dækningsområde pr. 2022 med hensyn til medtagne navnekategorier. Alle bind medtager bebyggelsesnavne som er overleveret i skriftlige kilder før udskiftningen. Kortet indikerer derfor kun mængden af medtagne naturnavne: i grønne områder næsten alle; i brune områder kun større naturnavne; og i de gule områder er naturnavne slet ikke behandlet. Kort af Bo Nissen Knudsen.

Anmeldelser af *Danmarks Stednavne* (kronologisk)

Sahlgren, Jöran (anm.): Danmarks stednavne. 1. Samsøs stednavne utg. af Stednavneudvalget. Kbhn 1922. XVI + 116 s. Pris 4 kr., i: *Namn och bygd* 10, 1922, s. 168–170.

Steenstrup, Johannes (anm.): Samsøs Stednavne: Danmarks Stednavne Nr. 1. Samsøs stednavne. Udgivet af Stednavneudvalget. I kommission hos G.E.C. Gad. København 1922, i: *Danske Studier* 1923, s. 39–45.

Modéer, Ivar (anm.): Danmarks Stednavne 2. Frederiksborg Amts Stednavne udgivet af Stednavneudvalget. Kbhn 1929. XXIV + 168 s. 8:o. Pris 4 kr. 50 Øre, i: *Namn och bygd* 18, 1930, s. 152–155.

Skautrup, Peter (anm.): Frederiksborg Amts Stednavne: Danmarks Stednavne Nr. 2. Frederiksborg Amts Stednavne. Udgivet af Stednavneudvalget. I Kommission hos G.E.C. Gad. København 1929, i: *Danske Studier* 1929, s. 176–182.

Modéer, Ivar (anm.): Sønderjyske Stednavne, 3, Tønder Amt med Dele af Ribe Amt, udg. af Stednavneudvalget. Kbhn 1931–1934. XVI + 672 s. (= Danmarks Stednavne [DSN], 5), i: *Namn och bygd* 25, 1937, s. 174–177.

Aakjær, Svend (anm.): Sønderjyske Stednavne, udg. af Stednavneudvalget. 1.–2. Hefte. Kbh. 1931, G.E.C. Gad, i: *Danske Studier* 1931, s. 171–178.

Schmidt, August F. (anm.): Sønderjyske Stednavne, i: *Fortid og Nutid* 9, 1931–32, s. 282–284.

Schmidt, August F. (anm.): Sønderjydske Stednavne, i: *Fortid og Nutid* 12, 1937–38, s. 94.

Hvidtfeldt, Johan (anm.): Vejle Amts Stednavne. Udgivet af Stednavneudvalget i Forbindelse med Vejle Amts historiske Samfund (Gad 1944), i: *Historie/Jyske Samlinger*, 8. rk. 5, 1946–47, s. 280–281.

Sahlgren, Jöran (anm.): Danmarks stednavne 10. Bornholms stednavne utgivet af Stednavneudvalget. G.E.C. Gad. København. 1950–51. 586 + XXXI sider. Pris 24 da. kr., i: *Namn och bygd* 39, 1951, s. 167–168.

- Ingers, Ingemar (anm.): Svendborg amts bebyggelsesnavne, udgivet af Stednavneudvalget ved John Kousgård Sørensen (Danmarks stednavne nr 13). København 1958, i: *Sydsvenska ortnamnssällskapets årsskrift* 1957–58, s. 72.
- Sahlgren, Jöran (anm.): Danmarks stednavne nr 13. Svendborg amts bebyggelsesnavne udgivet af Stednavneudvalget ved John Kousgård Sørensen. XXXVI + 312 sider. København 1958. G.E.C. Gad. Pris da. kr. 24, i: *Namn och bygd* 46, 1958, s. 186-187.
- Sahlgren, Jöran (anm.): Anders Bjerrum. Stednavne i Århus og Skanderborg amter udgivet af Stednavneudvalget (Danmarks stednavne nr 12). XXX + 243 sid. + 2 amtskartor. Pris da. kr. 24. G.E.C. Gad. København 1964, i: *Namn och bygd* 52, 1964, s. 169–170.
- Nielsen, Karl Martin (anm.): Danmarks Stednavne. Udgivet af Institut for Navneforskning: Nr. 16. Stednavne i Præstø Amt, ved Lis Weise, 1975. Nr. 17:1, Stednavne i Ringkøbing Amt, ved Gordon Albøge, 1976. Nr. 18:1, Randers Amts Stednavne, ved Kristian Hald, 1976, i: *Historisk Tidsskrift* 78, 1978, s. 503–504.
- Hallberg, Göran (anm.): Stednavne i Vestsjællands Amt. Slagelse. Korsør. Skælskør. Slagelse Herred. Vester Flakkebjerg Herred. Øster Flakkebjerg Herred (med dele i Storstrøms Amt). Udgivet af Institut for Navneforskning ved Bent Jørgensen. 251 s. København: C.A. Reitzels Forlag A/S 2001. (Danmarks Stednavne 24.) ISBN 87-7876-216-2, i: *Namn och bygd* 91, 2003, s. 187–188.
- Hallberg, Göran (anm.): Stednavne i København og Københavns Amt. Sokkelund Herred. Sjællands-delen. Udgivet af Institut for Navneforskning ved Bent Jørgensen. 392 s. København: C.A. Reitzels Forlag 2006. (Danmarks Stednavne 25.) ISBN 87-7876-481-5, i: *Namn och bygd* 95, 2007, s. 150–151.

Anden litteratur som adresserer *Danmarks Stednavne* som udgivelse i bogserie og som offentligt tilgængelig database på internettet (kronologisk)

Knudsen, Gunnar (1923): Stednavneudvalget. Beretning om Virksomheden i Aarene 1919–23, i: *Fortid og Nutid* 4 (1923), s. 163–182 [særligt afsnittet “Udgivervirksomhed” s. 180–181].

Knudsen, Gunnar (1935): *Stednavneudvalget gennem 25 Aar. 1910–13de Juli–1935*, København [særligt kapitlet “Videnskabelige udgiverarbejder” s. 35–40].

Hjorth, Ebba (1986): Leksikografisk onomastik og onomastisk leksikografi, i: *Mange bække små. Til John Kousgård Sørensen på tresårsdagen 6.12.1985* (Navnestudier 27), red. Vibeke Dalberg & Gillian Fellows-Jensen, København, s. 96–107.

Jørgensen, Bent (1989): Sted- og personnavneudgivelser, i: *Forskningsprofiler*, red. Bente Holmberg, Britta Olrik Frederiksen & Hanne Ruus, København, s. 9–26.

Gammeltoft, Peder (2011): Fra bog til bytes – om digitalisering af trykte stednavneværker, i: *Etymologiens plass i navneforskningen. Rapport fra NORNAs 39. symposium i Halden 11.–13. mai 2010* (NORNA-rapporter 87), red. Ole-Jørgen Johannesen & Tom Schmidt, Uppsala, s. 205–212.

Jørgensen, Bent (2011): Etymologi i dansk stednavneforskning. Nødigt med gerne, i: *Etymologiens plass i navneforskningen. Rapport fra NORNAs 39. symposium i Halden 11.–13. mai 2010* (NORNA-rapporter 87), red. Ole-Jørgen Johannesen & Tom Schmidt, Uppsala, s. 49–60.

Knudsen, Bo Nissen (2015): Danske stednavne på den digitale vej. Status på DigDagprojektet og digitaliseringen af Danmarks Stednavne, i: *Navne og skel – Skellet mellem navne. Rapport fra Den femtende nordiske navneforskerkongres på Askov Højskole 6.–9. juni 2012* (NORNA-rapporter 91), bind 1, red. Birgit Eggert, Rikke S. Olesen & Bent Jørgensen, Uppsala, s. 245–257.

BIBLIOGRAFI FOR *DANMARKS STEDNAVNE*

- Jørgensen, Bent (2020): De sidste 25 års danske navneforskning i hundredårsperspektiv, i: *Studier i nordisk 2012–2015*, red. Seán D. Vrieland, Anne Mette Hansen & Rikke Steenholt Olesen, København, s. 111–133.
- Jakobsen, Johnny Grandjean Gøgsig (2021): Kort som kilde til Danmarks stednavne. Brugen af historiske kort i dansk stednavneforskning, i: *Brugen af historiske kort – fag for fag* (Geoforum Perspektiv 38), s. 185–197.
- Eggert, Birgit, Johnny G. G. Jakobsen & Rikke S. Olesen (2022): 100 år med Danmarks Stednavne – og et kig ind i fremtiden, i: *Danske Studier 2022*, s. 5–26.
- Olesen, Rikke Steenholt (2022): Individ og kollektiv – at løfte *Danmarks Stednavne*, i: *Danmarks Stednavne 100 år* (Navnestudier 46), red. J.G.G. Jakobsen, København, s. 9–30.
- Johnny G. G. Jakobsen: DS 1: Samsøs Stednavne – 100 år efter, i: *Danmarks Stednavne 100 år* (Navnestudier 46), red. J.G.G. Jakobsen, København, s. 31–50.
- Jørgensen, Bent (2022): Huller i osten: Om mangler i *Samsøs Stednavne*, i: *Danmarks Stednavne 100 år* (Navnestudier 46), red. J.G.G. Jakobsen, København, s. 51–57.
- Eggert, Birgit (2022): *Danmarks Stednavne* – en bibliografi, i: *Danmarks Stednavne 100 år* (Navnestudier 46), red. J.G.G. Jakobsen, København, s. 261–271.

OBS: Der er eftersøgt anmeldelser af og litteratur om *Danmarks Stednavne* i en lang række tidsskrifter, serier og andre udgivelser, men jeg kan ikke garantere at der ikke findes mere som det endnu ikke er lykkedes mig at opstøve.